

Američani osvobodili 5000 ujetnikov v Manili; ruske čete prodirajo v Nemčijo

Prebivalci glavnega filipinskega mesta pozdravili ameriške čete. Bombniki bombardirajo trdnjavo Corregidor ob vhodu v Manilski zaliv. — Kolone prve ruske armade obšle Frankfurt ob reki Oder v prodiranju proti Berlinu in presekale železnico Kustrin-Stettin. Skoro vsa Vzhodna Prusija pod kontrolo sovjetskih sil. — Oddelki prve ameriške armade prebili Siegfriedovo trdnjavo na južnovzhodni strani Aachena

MANILA, FILIPINI, 5. febr.—Ameriške čete so osvobodile okrog 5000 civilistov in internirancev, ki so se nahajali v taborišču Santo Tomas in v jejnišnici Bilibid. Manila je še skoro popolnoma osvobodena. Sovražnik je uničil pomole, mostove in skladišča, nato pa pobegnil.

LONDON, 5. febr.—Ruske čete maršala Koneva so udrele čez reko Oder na več krajih, naznanja nemško poročilo. Srditi boji se nadaljujejo pri Kustrinu, na obeh straneh Frankfurta in v bližini Breslava. Prednje ruske kolone so se 30 milj od Berlina.

Luzon, Filipini, 5. febr.—Prebivalci Manile, glavnega mesta Filipinskih otokov, so navdušeno pozdravili prve ameriške čete, ki so vkorakale v prestolnico. Ženske in moški, ki so šli skozi silno trpljenje v času japonske okupacije, so jokali. "Američani so se vrnili," so vpili.

Enote prve ameriške divizije so udrele v Manilo z vzhodne strani v noči od sobote do nedelje. Po kratki in ljuti bitki z Japonci so zavzeli taborišče Santo Tomas, v katerem se je nahajalo čez tri tisoč ameriških jeitnikov, med temi ženske in otroci, od maja 1. 1942. Japonske straže so bile poražene in razpršene.

Oklopne kolone so potem udrele v osrčje Manile in zasedle palačo Malacanang, bivši sedež filipinskega predsednika in vlade. Japonski uradniki so prej pobegnili iz palače.

Domačini so povedali ameriškim častnikom, da so nekateri japonski uradniki zapustili Manilo in odpotovali v Baguio takrat, ko so prve ameriške čete invadirale obrežje otoka Luzona ob zalivu Lingayenu.

Palača Malacanang, ki je zdaj v ameriških rokah, je bila rezidenca španskih in ameriških guvernerjev, vrhovnih ameriških komisarjev in potem Manuela Quezona, predsednika filipinske republike, ki je umrl pred enim letom. On je pobegnil iz Manile v Avstralijo v decembru leta 1941.

Zadnje izmučene ameriške čete so morale zapustiti Manilo pod pritiskom japonskih sil, ki so bile na vrhuncu svoje moči, pred tremi leti in šestimi tedni. Druge ameriške kolone so zdaj vkorakale v filipinsko prestolnico.

Ameriški bombniki, ki podpirajo operacije čet na kopnem, so bombardirali Corregidor, trdnjavo ob vhodu v Manilski zaliv. Drugi roji ameriških bojnih letal so metali bombe na japonske pozicije ob zalivu Balerju na vzhodni obali Luzona.

London, 5. febr.—Kolone prve ruske armade pod poveljstvom maršala Gregorija Žukova so obšle Frankfurt, trdnjavo mesto ob reki Oder, v prodiranju proti Berlinu. Frankfurt leži 38 milj od nemške prestolnice. Moskva poroča, da so Rusi okupirali čez sto naselbin na obeh straneh Frankfurta.

Poročila s fronte pravijo, da so ruske čete udrele v Frankfurt in Kustrin, kjer so zdaj v teku ljute bitke. Obe mesti sta tarča ruskega topniškega bombardiranja.

Beneš, Masaryk obiščeta Moskvo

Formiranje nove vlade napovedano

London, 5. febr.—Dr. Edward Beneš, predsednik Čehoslovakijske, in premier Jan Masaryk bosta najbrže kmalu zapustila London in odpotovala v Moskvo, kjer bosta konferirala s Stalinom in zunanjim komisarjem Molotovom. Pričakuje se, da bosta ostala v Moskvi nekaj dni, nakar bosta odpotovala v Čehoslovakijsko in formirala novo vlado.

Kje bo sedež nove vlade, zavisi od prodiranja ruskih armad. Košice so bile osvobodene in morda bo tudi Moravska Ostrava, preden bosta Beneš in Masaryk dospela v Čehoslovakijsko.

Preden bo Beneš zapustil London, bodo člani vlade formalno resignirali, nakar bodo naprošeni, naj obdržijo svoje pozicije začasno. Nova vlada bo organizirana, ko bosta Beneš in Masaryk prišla v Čehoslovakijsko.

Eden važen predmet razgovorov med Benešem in Stalinom v Moskvi se bo nanašal na preseleitev krkonoških Nemcev ter odškodnine, katero bo Čehoslovakijska zahtevala od Nemčije. Možnost je, da bo Čehoslovakijska dobila del Gornje Šlezije, ki vključuje Ratibor in Glatz.

Francoski admiral pride pred sodišče

Pariz, 5. febr.—Admiral Jean Pierre Esteva, bivši guverner Tunisije, bo prišel pred francosko sodišče v marcu na obtožbo izdajstva. On je pomagal Nemcem v operacijah proti zavezniškim silam v tej francoski koloniji v Afriki.

Bivši nemški finančni minister aretiran

Stockholm, Švedska, 5. febr.—List Dagens Nyheter poroča, da je bil dr. Hjalmar Schacht, bivši nemški finančni minister, aretiran v Berlinu. Poročilo ne omejuje vzroka aretacije.

MARŠAL TITO ZA DEMOKRACIJO V JUGOSLAVIJI

Srbski kolaborator obsojen v zapor

NOVA PRISEGA ZA URADNIKE

Washington, D. C., 5. febr.—"Ljudje v tujini večkrat izražajo dvom v odločnost maršala Tita glede ustanovitve demokratičnega režima v Jugoslaviji in so ga tudi obdolžili, da je za ustanovitev vlade ene stranke," pravi švicarski list Die Nation v članku, čigar vsebina je bila sporočena uradu za vojne informacije (OWI) v Washingtonu.

"Razlog, da nekateri krogi v tujini, katerim položaj v Jugoslaviji ni znan, ne verjamejo Titu, je dejstvo, da v osvobojenih krajih je oblast v rokah narodnega protifašističnega odbora," pravi članek. "Ta odbor ne tvorijo predstavniki ene stranke, temveč reprezentanti vseh protifašističnih grup. Nihče ni persekutiran ali kaznovan zaradi svojega prepričanja. Tito je dal svojim političnim nasprotnikom priložnost pridružitve k odboru narodne osvoboditve in zaeno je dal zagotovilo, da ne bo nihče, ki je sledil Nedliču ali Mihajloviču, kaznovan. Pred sodišča bodo prišli le vojni zločinci. V Jugoslaviji vstaja resnična demokratična federacija."

Prva javna obravnava pred ljudskim sodiščem se je po poročilu časniške agencije TANJAG vršila v Belgradu 25. januarja. Pred tem se je moral zagovarjati dr. Zarko Stupar, uradnik v finančnem ministru in bivši profesor na belgradski univerzi. Stupar je Srb in postavljen je bil pred sodišče na obtožbo, da je prostovoljno stopil v službo Nemcev kot tolmač in sodeloval z okupatorji in jugoslovanskimi kvizlingi. Dalje je bil obtožen, da je v svojih govorih na belgradski radiopostaji pod nacijsko kontrolo poveljeval nemške okupatorje in kvizlinge Nedliča. Sodišče ga je spoznalo za krivega in obsodilo na osem let zapor.

Belgradski list Borba poroča, da morajo uradniki in sodniki položiti novo prisego. S prisego

Jugoslovanski krogi ponovili zahtevo

Italijanski general mora priti pred sodišče

New York, 5. febr.—Radiopostaja Svobodna Jugoslavija je naznanila, da so jugoslovanski uradni krogi ponovili zahtevo, da mora priti italijanski general Mario Roatta pred jugoslovansko sodišče.

Roatta je bil poveljnik italijanske okupacijske armade v Jugoslaviji in kot tak je odgovoren za zločine in zverstva, katere so izvršile čete te armade v deželi. General se mora zdaj zagovarjati pred rimskim sodiščem na obtožbo sodelovanja z Nemci in nelegalnih činov, katere je izvršil v času fašistične vladavine diktatorja Mussolinija.

Rim, 5. febr.—Glavni zavezniški stan poroča, da so se pogajanja glede vstopa poročevalcev ameriških in angleških listov v balkanske države z izjemo Grčije izjalovila. Vlada maršala Tita v Jugoslaviji je dovolila vstop samo H. D. Harrisonu, dopisniku angleške časniške agencije Reuters, ki je pred izbruhom druge svetovne vojne bival več let v Belgradu.

Grupa ameriških in angleških časnikov je dobila v zadnjem novembru dovoljenje za obisk Belgrada. Tam se je mudila le nekaj dni, nakar se vrnila v Italijo. Tito je poslal svojega zapučenika v Italijo, da sliži argumente zavezniškov v prilog časnikarjem, ki bi radi odpotovali v Jugoslavijo.

V Rumuniji, Bolgariji in Albaniji ni poročevalcev ameriških in angleških listov.

Člani delegacije CIO v Londonu

London, 5. febr.—Člani delegacije Kongresa industrijskih organizacij so dospeli v London, kjer se bodo udeležili konferenice svetovnih strokovnih uni. Med temi so Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers, R. J. Thomas, predsednik avtne unije, in J. P. Carey, tajnik-blagajnik CIO.

se obvežejo, da bodo branili pridobitve jugoslovanske osvobodilne armade in v vseh ozirih služili ljudstvu.

Domače vesti

Padel v Franciji

Ridgewood, N. Y.—Na zapadnem bojišču je padel Pvt. Charles F. Slabic, sin družine Jakob Slabic, star 33 let. Prvotno poročilo se je glasilo, da je pogrešan, pozneje pa, da je bil ubit. K vojakom je šel maja 1941 in preko morja 1943. Boril se je v Italiji in nato v Franciji, kjer je pustil svoje mlado življenje. Poleg staršev zapuša dve sestri in brata.

V bolnišnici

Duluth, Minn.—V bolnišnici St. Mary's je bila operirana mrs. Šterk iz West Dulutha, na operacijo pa istotam čaka mrs. F. Kral iz New Dulutha, članica SNPJ.—Zima je tukaj precej mila.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi bolezni je umrla Jennie Merhar, stara 59 let in doma iz Dolenje vasi pri Ribnici, kjer zapuša polsestro in več sorodnikov. Tudi je živela 41 let in bila članica društva Carniola Hive ter SZZ. Zapuša moža, šest sinov (dva pri vojakih), štiri vnuke in več sorodnikov.—V Collinwoodu je umrl Thomas Katič, doma iz Zagreba, odkoder je prišel v Ameriko 1. 1900. Zapuša sina (pri vojakih), hčer in dve sestri.—V Nemčiji je bil ranjen 29. jan. Pvt. Felix J. Klemenc, star 33 in oženjen. Pri vojakih je od marca 1942 in preko morja od prošlega avgusta.—Družina Joseph Korošec je bila obveščena od Rdečega križa, da se njen sin Sgt. Joseph Korošec ml. nahaja v nemškem ujetništvu. Prvotno poročilo se je glasilo, da je pogrešan od 5. dec.—V Belgiji je bil 7. jan. ranjen Pvt. Frank A. Jesenovec, ki se zdravi v Franciji. Je oženjen in ima dveletnega sina. V armadi je od marca 1944 in preko morja od prošlega septembra.—Poročila sta se Cpl. William J. Yanchar in Mildred Sedlak.—V mestni bolnišnici je umrl Tom Tekaučić, star 68 let in doma iz fare Hinja, odkoder je prišel v Ameriko pred 46 leti. Bil je član SDZ. Zapuša tri sinove (dva pri vojakih), štiri hčere, vnuke in več sorodnikov.—Družina Anton Debelak je prejela vest, da je njen sin Frank, star 24 let, pogrešan v Belgiji od 8. jan. Služil je pri padalcih. Pri vojakih je od lanskega februarja.

Mirovna pogajanja v Grčiji

Obravnave proti levicarjem suspendirane

Atene, Grčija, 5. febr.—Delegati levicarske osvobodilne fronte so na konferenci z reprezentanti vlade premijera Plastasa pristali na zahtevo glede razorožitve svoje vojaške grupe, sporazumeti pa se niso mogli glede amnestije.

General Siantos, delegat in tajnik komunistične stranke, je zahteval popolno amnestijo. Izjavil je, da vlada ne more razlikovati med zločini na podlagi kazenskega zakona in političnimi zločini kot je odpor. Dalje je rekel, da je za razorožitev levicarskih sil pod pogojem formiranja splošne armade, ki ne sme biti pod političnim vplivom.

Siantos je zahteval tudi drastično reorganiziranje policije in čiščenje v vladnih uradih. Vsi oni, ki so kooperirali z okupatorji, morajo biti odstavljani. Člani vladne delegacije so potem podali deklaracijo s pojasnili, kaj smatrajo za zločine. Deklaracija je bila sestavljena po posvetovanjih z atenskim nadškofom Damaskinosom, grškim regentom.

Medtem pa je premier Plastas izdal odredbo, s katero je suspendiral obravnave proti levicarjem, ki so bili obtoženi umorov in puntanja. Obsodbe, ki so bile že izrečene, se ne bodo izvajale.

NOVA VLADNA KRIZA SE RAZVIJA V BELGIJI

Debata v parlamentu odloči usodo kabineta

AKUTNO POMANKANJE ŽIVIL

Bruselj, Belgija, 5. febr.—Belgija, kjer je ljudstvo razočarano, ker mu osvoboditev ni prinesla izboljšanja položaja, je zabredla v novo vladno krizo. Ali bo sedanja vlada premijera Huberta Pierlota, katero tvorijo reprezentanti katoliške stranke na desnici in socialistične na levi, ostala na krmilu, zavisi od debate v parlamentu, ki se prične v torek.

Socialisti, ki imajo sedem sedežev v kabinetu, so predložili resignacije zadnji petek, toda so jih pozneje umaknili na apel premijera Pierlota. Slednji je obiskal princa Charlesa, regenta in brata kralja Leopolda, katerega so nacisti odpeljali v Nemčijo. Ali bodo socialisti ostali v vladi, zavisi od debate v parlamentu.

Komunisti so izstopili iz vlade pred nekaj tedni, ker se niso strinjali s Pierlotovo politiko. Oni zdaj pozorno zasledujejo razplet krize. Ali bodo socialisti skušali formirati novo vlado, kadar in če bo Pierlotov kabinet padel, bo pokazala bodočnost.

Očitno je, da bo vsaka vlada, ki pride na krmilo, imela poteškočo Ekonomsko življenje v Belgiji je razrvano. Nemci so oropali tovarne strojev pred uničnim izdeležem, poleg tega pa je nastalo akutno pomanjkanje živil in drugih potrebščin.

Nemška protiofenziva v decembru preteklega leta je rezultirala v padcu produkcije premoga. Vzel bo več tednov, preden bo obnovljena v prejšnjem obsegu. Črna tržišča z živili so se razvila in reveži so najbolj prizadeti.

Odkar je bila luka Antverp odprta plovbi parnikov, se je pošiljanje živil v Belgijo povečalo, toda nastal je problem razpečevanja. Ljudje se pritožujejo, da je položaj zdaj slabši nego je bil, ko je bila dežela pod kontrolo nemške okupacijske sile. Krivdo za to zvrčajo na vlado.

Poljska vlada dospela v Varšavo

Bolgarija naznanila priznanje režima

London, 5. febr.—Radio Moskva je naznanil, da so člani začasne poljske vlade dospeli iz Lublina v Varšavo, razdejano poljsko prestolnico. Varšava je postala sedež te vlade.

Člani vlade in drugi uradniki so se začasno nastanili v predmestju Varšave in nekateri v Lodzu. Ko bodo nekatera poslopja popravljena, bodo vsi bivali v Varšavi.

Na svoji prvi seji so člani vlade odobrili načrte glede pospešitve pošiljanja potrebnega materiala v industrijska središča in razpravljal o rekonstrukciji Varšave.

Istanbul, Turčija, 5. febr.—Bolgarija je priznala poljsko začasno vlado v Varšavi. Sledila je sovjetski Rusiji in Čehoslovakijski, ki sta prej priznala to vlado. Gotovo je, da bo tudi Jugoslavija kmalu priznala poljsko vlado.

Evakuacija civilistov iz Sanghaja

San Francisco, Cal., 5. febr.—Radio Tokio je citiral poročilo japonske časniške agencije glede evakuacije civilistov iz Sanghaja. Poročilo je sledilo naznanilu, da bodo ameriške čete invadirale kitajsko obrežje.

Mož z mezno formulo malega jekla se kar neče odstraniti od delavske mize...

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nemarčnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

PRIBOD DVEH ITALJANK V AMERIKO

McKinley, Minn.—Koliko je na tem resnice, ne znam, toda, ako je samo pol tako, o čem so tukaj Italijani radi pripovedovali pred 35 in še več leti, je morebiti vredno, da čitatelji Prosvete o tem čitajo.

V Italiji na vlaku sta se spoznali dve ženi, ki sta potovali vsaka k svojemu domu v Ameriko. Ene teh žen mož je stalnoval v Saint Paulu, Minn., druge žene mož je pa bil tukaj v železni okolici, tudi v Minn. Od Saint Paula do središča te okolice je več kot 200 milj daleč.

Ena teh Italjank je bila še mlada in jako lepa. Druga je pa bila že prilično v letih in se ni mogla prav nič ponášati s svojo lepoto. Vozili sta se skupno vso pot do Salt Ste. Marie, Michigan, kjer se železniška proga razcepi in ena proga (Soo Line) pelje proti Saint Paulu, druga proga (Duluth South Shore) pa proti Duluthu, 150 milj severno od Saint Paula.

Nekje na potovanju sta si pa ogledovali svoja vozna listka, kako sta lepa. Bili sta menda precej učeni, ker zgodilo se je, da sta si premenili listke in tista, ki bi bila imela potovati v Saint Paul, so železniški uslužbenci v Salt Ste. Marie poslali proti Duluthu, a tisto staro škrbo, ki bi imela potovati proti Duluthu, so pa postavili v Soo Line vlak in jo poslali v Saint Paul, naj se tam mladi Italijan igra s staro babo.

Mož stare škrbe, v železni okolici, je postavil v gozdu blizu nekakega rudnika malo bajto iz hlobov, jo opleskal z ilovico in znesel notri pohištva, naj njegova "bakana" pride v svoj grad. Ker pa ni tedaj delal in ko je dobil telegram iz New Yorka, kateri dan se njegova žena od tam odpeljala, je znal, kdaj ima dospeti in se je odpeljal z vlakom čakati jo v 60 milj oddaljeni Duluth.

Prisopihal je vlak v Duluth, toda Italijanove škrbe ni pripeljal. Žalostno je hodil sem in tja, pogledal pod vse klopi in v vse zaboje v veliki čakalnici, a njegove "bakane" ni bilo nikjer. Odšel je v salun, izpraznil kozareček in odhitel nazaj na postajo čakati drugega vlaka, kateri bo prav gotovo pripeljal njegovo sinjoro. A tudi z drugim vlakom ni prišla.

Čakal je še drugi dan precej dolgo časa. Ker pa le ne bilo "bakane", je v njem zavrela italijanska kri in vrgel je najprej nekajkrat klob ob tla, nato pa je kričal: "A somabody stila mio bakana—Porka Mar-d-na—Me ga macato—sobabody stila mio bakana! Bruta bestia—me ga macato—sobabody stila mio bakana. Yes, mister, somabody stila bakana—bruta bestia!"

(Na tej postaji, ko so ljudje pred prvo svetovno vojno kar na ducate prihajali v železno okrožje, smo marsikateri potegnili za nos. V Duluthu je okrajni sedež, kamor smo se mo-

rali večkrat zaleteti po eno ali drugo reč. Pri tem pa nismo pozabili iti prežat na ljudi na postajo, ki so bili na poti iz starega kraja in čakali na vlak, kateri jih je odpeljal, kamor so bili namenjeni. Marsikateri drvar ali rudar, ki ni imel kvodra v žepu, je te ljudi vodil po mestu in katero poslopje je bilo najlepše, je rekel, da je njegovo. Moje ime je bilo navadno Janez Spalding, doma iz Črnomlja, kajti samo preko ulice od postaje je obširno in visoko poslopje z evlikim napisom hotel Spalding. "Jezus, ali ste vi bogati!" so se čudili. Naj se povrnem k Italijanu in njegovi "bakani".

Kaj če vruga početi in Italijan se je odpeljal nazaj, odkoder je prišel. Ker pa ga ni veselilo iti domov v njegov "grad", je šel v salun, kjer se ga je pošteno nabrahl in šele pozno ponoči prikolovratil domov. Ali glej, zgodilo se je čudež! Njegova "bakana" ga je čakala na vratih. Ta sinjora je prišla v Duluth z vlakom, katerega je on čakal, toda ker je ni poznal, je ni niti pogledal. Nekdo v mestu pa je vedel, da bo prišla Italijanova žena iz starega kraja in ko je videl sedečo in žalostno žensko, jo je odpeljal v Italijanovo bajto. Kako je prišel notri skozi zaklenjena vrata, ve samo on.

Ko se je drugo jutro prebudil Italijan, je bil že beli dan. Pogledal poleg sebe in vidi v postelji spečo ženo. "O, kako je mlada, in lepa!" je sam pri sebi vzkliznil. Pomladila se je za 20 let, si je mislil. "Lepša je sedaj kot je bila kdaj prej! E, mio bono Dio!" Hitro je zlezal iz postelje in šel kuhat polento. Menil je, da bi bil greh, da bi se njegova lepa ženička mazala roke s kuhanjem.

Čez čas se tudi ona prebudi in opazuje moža. Z glavo otrusuje in si misli, da se je njen Toni strašno postaral. Toda, ko se ga je nekaj časa ogleduje, pride do zaključka, da mož ni njen Toni, temveč najbrže član "Črne roke", ki je ubil njenega Tonija, ko je izvedel, da bo ona prišla iz starega kraja. "Da, ubil je mojega moža, samo zato, da se je mene polastil. Potrpiti moram in molčati, ker če mu povem, da vem, da je ubil mojega Tonija, bo tudi mene ubil v tem gozdu," je sama pri sebi premišljavala.

Tudi Italijan je spoznal, da je nekaj narobe, ker pa mu je bila "epotica pokorna", čeprav nič kaj zgovorna, si je mislil, naj gre njegova stara babka k vragu, ker zanj je ta dobra. Ali sreča mu ni bila dolgo časa mila. Čez nekaj dni je nekdo potkal na vrata. Odpre vrata in zunaj zagleda mladega moža in svojo pravo "bakano". Mož ga nagovori v italijanski, nato pa skoči k svoji mladi ženi. Nato se nekaj časa pridružuje, nakar odpelje mladi Italijan svojo mlado ženo, staremu pa pustil njegovo škrbo, ki mu jo je pripeljal iz Saint Paula. Ob zaključku pa apeliramo na "Big" Tonyja in na druge stare dopisnike, kateri še niste v kr-

ki ga je porodil kapitalizem. Kljub temu pa je bila to do ruske revolucije največja socialna revolucija.

Tudi Amerika je imela nekaj let prej socialno revolucijo, ki je vrgla s sedla angleško oblast in ustanovila novo, demokratično državo. Demokracija v tej novi državi je bila seveda zelo omejena, toda položen je bil fundament za razvoj—kapitalistične demokracije. Če bo prehod iz te demokracije v novo, pravo socialno demokracijo mogoč brez nasilne revolucije, je veliko vprašanje, ki pa danes ni važno. Možnost vsekakor je, da se ji ameriško ljudstvo izogne, ako bo znalo braniti svoje demokratične pravice in si ustvariti novo, antikapitalistično stranko.

Današnja socialna revolucija v Jugoslaviji se vrši v svojih edinstvenih razmerah s svojim edinstvenim ciljem. In ta cilj je (1) rešitev Jugoslavije pred razpadom, na kateremu je bila obsojena; (2) ustvaritev nove demokratične države na federativni podlagi; (3) likvidiranje monarhije in starorežimskih elementov, ki so po nacifasistični invaziji postali izdajalci in kvizlingi. Izgledi so, da bo svobodno gibanje prilično doseglo vse tri točke tega cilja; še več: upanje je, da ga bo doseglo na vsej črti. Toda motila bi se, če bi mislili, da bo po vojni iz Jugoslavije čez noč vstala nova demokratična država. Za doseg tega bo treba časa—najmanj deset, dvajset ali še več let. Amerika ima za sabo že več kot poldrugo stoletje zgodovine, toda nihče ne more reči, da je v vseh ozihrh vzorna država. Kar jedanja revolucija ustvarja v Jugoslaviji, so le novi temelji za novo državo. Kakšna bo ta nova država, bo odvisno deloma od notranjih pogojev, od jugoslovanskega ljudstva samega, še več pa od zunanjih sil.

Na druge Molkove točke ne bom odgovarjal, ker deloma bi bilo ponavljanje, deloma "prerekanje" in deloma—bob ob steno.

Anton Garden.

V smislu pogodbe, katero je sklenila krojaška unija International Ladies Garment Workers s podjetniki in katera je stopila v veljavo 1. jan., bo 80.000 članov te unije v New Yorku deležnih vse zdravniške oskrbe v slučaju bolezni. To vključuje tudi prsto hospitalizacijo, zdravljenje oči in očala. Za delavce je to velika pridobitev.

tovi deželi, da še kaj pišite v Prosveto, jaz pa bom čital.

John Gerzetic.

NEKOLIKO RAZMOTRIVANJA

Bellingham, Wash.—Čudim se, da nekateri še niso spregledali svoje zmote in ne morejo ali pa nečejo razumeti, da je v stari domovini danes tako: ali si z "belimi", kakor smo čitali pismo iz starega kraja, ki je bilo priobčeno v Prosveti dne 4. januarja, ali pa si s partizani, srednje poti ni!

Kdor je z belogardisti, je za Švabe, pravi pisec v pismu. No, to ni nič novega za čitatelja Zanimivo, a obenem tragično je, da nekdo, ki je predsedal skoro 30 let pri knjigah in je vsa leta razen zadnjega, žel priznanje kot zaveden bojevnik za delavski razred, a sedaj ga pa tako grozno lomi. Ker je proti Titu, je tudi proti zaveznikom in tudi proti deželi, katere je državljan.

Čudno se obrača ta svet! Mož opravičuje svoje stališče, češ, da je za demokracijo ter proti diktaturi. Neče videti, da je danes demokracija v splošnem suspendirana. Videti neče, da v takih razmerah kot so danes v Evropi, je vsaka demokracijska misel brez pomena. Tam vlada le brutalna sila—ti ali jaz! Po sredi pa ni ničesar. Kot izobraženec bi vendar moral spoznati, da to ni več druga svetovna vojna, pač pa je tretja. Gre za posest dobrin. Ali naj bodo last le nekaterih ali vsega ljudstva? Za to gre! V tem je vsa politika in naj se imenuje kakor koli... Izobražen mož ali žena ve, da ima tudi cerkev velika posestva v Jugoslaviji in boji se, da bodo konfiscirana, ako se Jugoslavija strne z Rusijo. Seve, ne gre za mala župnišča, to ne, ampak za velika posestva, ki jih lastujejo škofije, samostani in razni redovi. Na primer "Nemški viteški red" ima tudi v Metliki nekaj posestva.

Preprosto ljudstvo je zmeraj verjelo, da gre za vero. Tudi sedaj jih je še mnogo takih, ki so se zvezali s Švabi proti komunistom. Najbrže bi Hitler pridobil večino ljudstva na svojo stran, ako ne bi oskrnjel kmetov in vsega kar spada zraven ter ponižaval duhovnikov.

Znano je, da je belokranjski kmet veren, a sedaj pa čitamo, da je večina na Titovi strani. Kako to, saj je "Tituš" vendar Stalinov prijatelj, belokranjski kmetje pa so bili naučeni od duhovnikov, da je Stalin brezvečne preganja duhovnike in zatira vero? Ta dobri kmeti dašes vidi s svojimi lastnimi očmi vso resnico in tudi mnogi duhovniki mu zdaj prvič v življenju govorijo iz srea in prepričanja. "Pristopite k Osvobodilni fronti, ker le ta s pomočjo zaveznikov je vas v stanu osvoboditi!"

Vse kaže, da se bo po tej vojni nadaljevala vojna, toda upajmo, da ne bo krvava. Stalin hoče mir, tako tudi Roosevelt in Churchill. Prepričati pa ne bodo mogli trenja med komunistom in kapitalizmom. Ako bo imelo ljudstvo delo in splošno zavarovanje proti neugodam in starosti, se ni bati ničesar hudega.

Ni nič novega, ker je Churchill za angleški imperializem. Nihče naj ne bo tako naiven, da bi pričakoval, da bosta Churchill in Roosevelt pristopila k socializem ali komunizem.

Roosevelt se je izrekel za pri silno vojaško vezbanje. Zakaj? Ali komu ne zaupa? Razumljivo,

vo, danes nihče ne ve, kako se bo svet razvijal po tej vojni. Razumeti tudi moramo, da je položaj za gospodarsko demokracijo v Evropi po starem sistemu zelo kočljiv. In zaenkrat bo vladala diktatura, ker narod se ne bo zadovoljil več s tako "demokracijo", kot jo vsiljujejo Grkom in drugim.

Nekateri ne morejo razumeti, zakaj se Rusija ne zavzame za Grčijo. Najbrže se je "velika trojica" sporazumela in razdelila sfero vpliva. In to je, ki daje upanje, da ne bo vojne med zastopniki dveh različnih sistemov. Oni uvidevajo, da je boljše, da se sporazumejo vsaj v kolikor je mogoče. Sedaj že delajo načrte za trgovanje med seboj. Predsednik Roosevelt hoče uposiliti po vojni 60 milijonov delavcev. Gotovo je, da "privatni podjetniki ne bodo mogli zaposliti toliko ljudi, razen če dobe naročila od vlade.

To kaže, da bo šla vlada počasi, a sigurno, v biznis, čemur tako nasprotujejo "svobodni podjetniki" in baš zato so želeli Deweyja za predsednika. Zdaj pa, kot smo že večkrat slišali na radiu, jih predsednik tolaži in obljubljuje pomoč. Iz tega je razvidno, da ima Roosevelt v načrtu ekspanzijo trgovine v Rusijo, dočim sovjetski voditelji v prvi vrsti streme, da bi zgradili veliko in nepremagljivo USSR. Zato bodo Rusi skušali storiti vse, da se sporazumejo s Churchillom in Rooseveltom.

George Gornik.

SE PRIPRAVLJA NA POT

Brookfield, Mo.—Če bi še kdaj kje prezimil, v Missouriju ne bi več. V tem kraju je vreme preveč nestanovitno. Danes sneži in je mrzlo, a jutri se sneg stali. Je pač tako to vreme kot tisti pop, ki je stal za altarjem in dejal: "Sada me vidite, sada me ne vidite." S tem vremenom se ne strinjam in vreme ne z menoj.

Upam, da bom prihodno zimo preživel kje v Montani ali pa v Alaski, kjer je 50 stopinj pod ničlo. Že nekajkrat sem mi-

Filmska igralka Tini Seven, po kateri hrepena vojaška srca na zapadni fronti. Kot "pin-up girl" je na tej fronti prekosila vse svoje tekmovalke.

slil pobrati šila in kopita in iti dalje, a da se nisem napolnil naprej, je vzrok, ker sem se preveč zatelebal v pisanje. Upam pa, da bom v kratkem odpotoval, kajti producirati sem veliko in material se kupi več in višje. Sicer pa potrebujem malo sprehoda po deželi...

Zadnjič sem obiskal zdravnika, da izvem, kaj je vzrok moje debelosti. Zdravnik me nekaj časa ogleduje in nato vpraša, kakšno hrano uživam. Povedal sem mu, da sem bil rojen na kmetiji in kadar je moja mati na jesen hotela zrediti prašiče, jih je pitala s krompirjem, korenjem in repo. "No, to je glavni vzrok, zakaj ti debeliš—preveč krompirja!"

Premišljuje, da bi se napolnil v Salt Lake City, Utah. Tam se bom ustavil, malo poizvedel glede dela v moji srebrni majni Cardiff, nato pa bom ob priliki krenil gori v Wasachke brde. Ko čestokrat premišljam o srebrnem rudniku, kjer sem delal, se mi prično kar sline cediti, kajti tam so lahka dela in dobre plače.

Naveličal sem se teh umazanih slumov, kjer ni drugega kot polne vreče revščine in nadloge in umetne lopovščine. V hribih ni tega v toliki meri in človeku je lepše pri srcu, ko ne vidi neprestano mizerije, potegavščine itd.

Razumljivo, tudi v hribih ni vse zlato, kar se sveti, vendar pa je vseeno drugače kot v mestih. Človeku dobro stori, ker ve, da ni varan pri vsakem koraku.

Nekateri že žive v omenjenih brdih nad 20 let in ko danes sam pri sebi o tem razmišljam, pridem znova do zaključka, da ni lepšega življenja za samskega kot prav v tistih brdih. Če se bom pa v tistih krajih naveličal, bom jo pa zopet popihal v mesto na zeganje... Človek si v takih krajih tudi več denarja prihrani kot v mestih. V mestih je vse preveč nastavljenih pasti, v katere ljudi lovijo profesionalni lopovi.

Za danes dovolj, upam, da bom drugi dopis že pisal v hribih.

Frank Kroll.

IZ ZAPADNEGA ILLINOISA

East Moline, Ill.—Zopet hočem malo poročati iz zapadnega Illinoisa. Kakor je bilo že poročano, je tu majhna slovenska naselbina. Ne razumem, zakaj se noče naseliti v tej naselbini več Slovencev. Menda je vzrok, ker nimamo premogovnikov.

V teh mestih je približno 175.000 prebivalcev. Imamo razne tovarne, delo je čisto in zasluživo več kot v premogovnikih. V poletnem času pa se zelo zabavamo z ribolovom. Živimo namreč med velikimi tekočimi vodami, in sicer med reko Mississippi, Rock River in Henepin kanalom. Na reki Mississippi je tudi mali otok z imenom Rockland Arsenal, Ill. Na tem otoku je največja municijska tovarna v USA, v kateri je zaposlenih 17.000 delavcev.

Na istem otoku je tudi 200 italijanskih ujetnikov. Tukajšnje prebivalstvo zelo protestira, da ne bi smeli biti ujetniki tam zaposleni zaradi tega, ker niso zasluživi. Toda sprejeli so jih, ker potrebujejo delavcev. Med ujetniki so tudi štirje primorski Slovenci. Jaz sem jih obiskal in spoznal, da so zelo napredni. Delajo na otoku in zaslužijo 80c na dan. Hrano imajo dobro in tako preživljajo in čakajo svobodnega dneva.

Tem fantom gre vsa čast in priznanje, ker dobro govorijo in čitajo slovenščino, dasiravno so bili vzgojeni pod Italijo. Izrazili so željo, da bi radi čitali kakšen slovenski časopis in jaz sem obljubil, da jim bom preskrbel Prosveto. Takoj sem pisal Lovrencu Gradiškcu, katerega osebnostno poznam, in on je prošnjo predložil eksekutivnemu odboru, ki jo je takoj odobril. Primorski fantje se pristrčno zahvaljujejo glavnim uradnikom SN-PJ.

Tudi jaz sem izročil sina Stricu Samu. O, srečna ti mati, ker tebi ni treba sina tja poslati. Edinega sina imam, najdragocenejši moj zaklad, a moral sem ga v vojsko poslati.

Anton Klansek.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Oddelek ruskih vojakov na pohodu nekje na vzhodni fronti. Rdeča armada je razvila tehniko "infiltracije" do viška. Ruski vojski se nenadoma pojavijo tukaj ali tam za hrbtom nemških vojakov, kar med njimi napravi veliko zmedo.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Da, gospod; izprehaja se po terasi, kakor da je doma. Ne vem, kam jadrano in kakšen bo konec tega," je zagodnjel s povzdignjenim glasom, videč, da se odpravljajo. "Toda ko je dal gospod vikont odstraniti sramotni steber, sem slutil, kaj bo. Da, da," je nadaljeval očita-jače, slutil sem, kakšne bodo posledice. Slutil sem!"

Da nisem bil povsem izven navadnega kolo-voza misli, bi se bil prav gotovo tudi jaz začu- dil trojici ljudi, ki sem jo našel na terasi. Iz- prehajali so se vstrice: na sredini abbe Benoit s po- bešenimi očmi in rokami sklenjenimi za hrb- tom; na njegovi levi okorni, širokopleči But- on v svoji umazani bluzi; na župnikovi desnici tujec, ki sem ga bil videl ponoči, mož srednje rasti, skrbno, a zelo preprosto oblečen, z jahal- nimi škornji na nogah in z mečem ob pasu. Ker sem ga bil snoči srečal med Louisovimi ljudmi, sem z začudenjem opazil, da nosi tro- bojno kokardo; toda še bolj me je zanimalo iz- vedeti usodo ostalih. Zadal sem mu to vpraša- nje, ne da bi se ustavljal ob ceremonijah.

"Navallili so na upornike, izgubili enega mo- ža in bili odbiti," je odgovoril točno in kratko.

"In gospod grof?"

"Je ostal neranjen. Vrnil se je v Cohors po ojačenju. Jaz za svojo osebo sem videl, da jim ni do mojih nasvetov, in sem prišel semkaj."

Govoril je z menoj kakor enak z enakim, kratko in naravnost, in po njegovem vedenju je bilo moči sklepati oboje, da je plemič in da ni. Župnik, videč, da me mož zanima, naju je brž seznanil.

"Gospod vikont, pred vami stoji gospod ka- petan Hughes, bivši oficir ameriške vojske, ki je ponudil komitetu svoje usluge."

"Z namenom," je kapetan prestregel besedo, "da izvežbam pod svojim poveljstvom zbor do- brovoljcev iz quercyjske pokrajine in z njimi ohranil red. Imenujte jih milicije, ako vam drago—ali kakor že."

Moje presenečenje je bilo nemajhno. Ta ži- vahni, delavni in praktični mož, ki mu je gle- dal iz žepa držaj samokresa, je bil zame povsem nove vrste človek.

"Ali ste služili njegovemu Veličanstvu?" sem vprašal naposled, da bi pridobil časa za osveže- nje.

"Ne," je odvrnil. "V tej vojski človek nima bodočnosti, ako ni iz visokega plemstva. Služil sem pod poveljstvom generala Washingtona."

"A smeti sem vendarle videl z gospodom de Saint-Alaisom?"

"To ni nič čudnega, gospod vikont," je od- govoril, gledaje mi v oči. "Komaj sem prišel, že slišim, da požigajo neki grad. Ponudil sem se gospodu grofu. A ti ljudje nimajo metode in ne marajo pametnega sveta."

"Bogme," sem dejal, "vse to se mi vidi malce čudno. Saj veste..."

"Tudi grad gospoda de Marignaca je bil sno- či razdejan," je kratko pripomnil župnik.

"Oh!"

"In bojim se, da to še ni vse, kar bomo sliša- li. Po mojih mislih je treba gledati dogodkom v oči, gospod vikont."

"Zdaj ne gre ne za misli ne za poglede, am- pak za dejanja!" mu je kapetan osorno posegel v besedo. "Dolg poletni dan je še pred nami, a če do drevi ne ukrenemo tega, kar treba, bo sijala jutri nad Quercyjem žalostna zarja."

"Ali nimajo kraljevskih čet?" sem vprašal.

"Odrekle so pokorščino. S tem je rečeno, da so bolj škodljive nego koristne."

"Pa njihovi oficirji?"

"Oni so zvesti, toda narod jih sovraži. Vitez sv. Ludvika je ljudstvu tisto, kar je biku krpa

rdečega sukna. Verjemite mi, da imajo dovolj posla s tem, da drže vojnike v kasarnah in pa- zijo na svoje lastne glave."

Rezkost in nepriljubljenost njegove govorice mi nista ugajali; a vendar mi nekaj ni dalo, da bi mu bil odgovarjal z besedami, kakršne so se mi videle nedavno tega še samoumevne. Snoči bi se mi bila zdela Butonova prisotnost nezno- na; danes je bila zame nekaj naravnega. Sicer pa je bil ta oficir drugačen človek nego Doury; razlogi, s katerimi sem bil porazil onega, bi bili pri njem bob v steno. Msilec na vse to, sem mirno vprašal župnika, kaj namerava storiti.

Ni mi odgovoril. Kapetan se je oglašil na- mestu njega.

"Rada bi vas prosila, da stopite v komitet."

"O tem je bilo že včeraj govora," sem odvrnil malce napeto. "Ne morem. Abbe Benoit vam je gotovo pojasnil..."

"Po odgovor abbeja Benoita nisem prišel," je rekel kapetan. "Prišel sem po vaš odgovor."

"Dal sem ga včeraj," sem ga zavrnil zviška. "Odklonil sem."

"Danes ni včeraj," se je odrezal. "Včeraj je grad gospoda de Saint-Alaisa še stal; danes je kup kadečih se razvalin. Grad gospoda de Ma- rignaca je v enakem stanju. Včeraj smo bili še pri domnevanjih, danes pa govore dejstva sama po sebi. Obotavljajmo se le nakj ur pa bo vsa pokrajina v ognju."

Nisem mu mogel ugovarjati. A tudi premo- titi se nisem hotel dati. V salonu gospe de Saint-Alais sem bil slovesno sprejel belo kokar- do; nedostajalo mi je poguma za novo izpreob- ritev.

"Nemogoče," sem zajecjal v zadregi. "V mo- jem primeru je to nemogoče. Zakaj se obračate baš do mene in ne poiščete koga drugega? Dve sto jih je, ki bi vam njih imena..."

"Prav malo koristila," je rezko odvrnil kape- tan. "Vaše ime pa bi pomirilo plašljivce, pri- tegnilo k naši stvari vse zmerne ljudi in tudi množice mu ne bi imele kaj očitati. Biti hočem odkrit, gospod vikont," je nadaljeval z izpre- menjenim glasom. "Vaša pomoč mi je potreb- na. Rad se izpostavim nevarnosti, a samo tisti, ki je neizogibna; zato bi želel biti imenovan od zgoraj prav tako kakor od spodaj. Stopite v komitet pa sprejemite njegovo imenovanje. Vem, da lahko pomirim Quercy tudi samo v imenu tretjega stanu; a rajši bi streljal, obečal in četveril v imenu vseh treh."

"Pravim vam, da so drugi..."

"Ne pozabite, da moram ukrotiti cahorško so- drgo," je odvrnil nestrpno, "obenem pa te- baste kmete, ki mislijo, da je prišel konec sve- ta. In oni drugi, ki govorite o njih..."

"So nesprejemljivi," je kratko rekel abbe Be- noit ter me pogledal, kakor bi hotel reči: saj veste, kako je.

"Nemogoče," sem ponovil.

"Zakaj?"

Odgovor mi je bil prizanešen. Obrnil sem se bil proti grajskim vratom; in baš ko je kapetan izrekel to besedo, sem zagledal Andreja, ki je stopil v ogrado z gospodom de Saint-Alaisom. Način, kako je stari sluga javil: "Gospod mar- kiz de Saint-Alais, ki želi govoriti z gospodom vikontom!" nas je nekoliko uklal, zakaj vsi smo čutili v njem pritaženo zmagovalstvo; toda mar- kiz, ki je prihajal k nam, ni z ničemer pokazal, da bi bil opazil to podrobnost. Pristopil je s svojim običajnim vedrim obrazom in me pri- srčno pozdravil. Na prvi mah sem pomislil, da morda ne ve, kaj se je zgodilo ponoči; a nje- gove besede so pokazale, da ni tako.

(Dalje prihodnjic.)

VRHNJA PLAST

"Včasih se mi zdi, da bi zelo potrebovali zakon za prisilno delo..."

onih poslancev se mora napotiti. Ko pridejo v samostan, naj- dejo Rista in pri njem njegovo ženo in hčer.

Starejši orožnik nekoliko po- vprašuje in kmalu je potrjeno Bogdanovo naznanilo, zakaj Ri- sto ne taji, da je bil vodja vsta- ški čet, saj ga tudi rana izdaja.

Blizu vrat pri drugem orožni- ku stoji temnega obraza Bogdan. Nikdo ga ne pogleda, vendar ču- ti vse zaničevanje onih, ki so mu bili nekdanji dragi.

Ker se Risto ne more dvigni- ti, da bi šel na postajo, hoče iti orožnik k vodniku, da poizve, kaj storiti... V tem hipu se od- pro vrata, in stari kalugjer vstopi na strani okrajnega sodnika, ki je rad prihitel, da oznani po- molostitev Ristu in Grgurju in vsem, ki se vrnejo... Ali ker je bila tožba Bogdanova prejeta pismeno, morala se je tudi raz- pravljati pismeno.

Pokličejo Bogdana, da ponovi svojo tožbo. Zardel je, ko je pri- stopil.

"Povej ime," veli mu sodnik. "Bogdan."

"Priimek?"

"Kaj tega treba? Saj nisem zatoženec."

"Vse ime moramo poznati; po- vej tedaj!"

"Bogdan—Loputič iz Risnja."

"Bogdan Loputič?" ponovi sodnik počasi, poudarjajoč vsak zlog. "Ej, to je dobro!"—Dečko, ti si tedaj oni Loputič, katerega iščemo že toliko časa? Bogdan Loputič, zakaj nisi došel, ko so te poklicali k naboru?" vpraša sodnik.

"Nisem vedel o tem," odgovori Bogdan zamolklo.

"Tako? Vedel nisi? In vendar se je oznanjalo povsod! Potaje- val si se, in nesrečna današnja prilika te je izdala ter te nam privedla v roke!"

Srepo ga gleda Bogdan. Oble- del je, in solze mu igrajo v očeh —ali od žalosti ali od srda, kdo ve? Govoriti ne more niti be- sedice, toliko je iznenaden.

"Ali morda veš, kakšna kazen te čaka, predno te pošljejo v vo- jašnico? Pol leta najmanj se utegneš pripravljati na vojno službo!—Vedite ga za mano v Kotor!"

"In ti, Risto," reče bolniku, "ti si prost, kakor tudi tvoj rešitelj, oni Grgur. Znano vam je, od koga je došla ta milost; bodite odselej hvaležnejši, nego do se- daj!"

Sele ko je odšel sodnik, kate- rega je spremljal stari kalugjer, vzbude se navzoči. Presenečeni so bili od strahu, ko sta prišla orožnika po Rista, iznenadeni so bili, ko sta odvedla Bogdana — ali sedaj spoznajo veliko milost, ki je vsem vrnila prostost in mirno življenje. V Ristovi sobi zahvaljajo starega kalugjera, da jih je po svojem brzem dejanju osrečil in jih ohranil zla. Ko pride Grgur, najde vse jako ve- sele. Risto mu zakliče:

"Pridi, Grgur, drugič sva re- šena po tem častitem očetu, in sedaj smo šele povsem združeni. Ni se nam bati nobene ne- varnosti! Pripraviti hočemo slo- vesno svatbo, ko mi bo le moči vstati in zopet stopiti na blaže- na tla svoje domovine!"

KAMENITO SRCE

Razbito ribiško ladjo so našli med brežnimi pečinami. Niti eden ribičev se ni rešil.

Danes so zagrebeli mrtvece, katere je vrglo morje na kopno. Zakopali so jih na grobišču pod cipresami, ki temno zro na va- lovito planoto, odsevajočo v ve- černem blesku.

Velika množica se je zbrala na pokopališču—saj so bili so- rodniki, znanci, katere so položi- li zemlji v naročaj.

Ko je duhovnik govoril na- grobnico, je zajčalo ženstvo, moške pa so si vihal brke in sti- skali ustna. Vsakomur se je po- znala srčna boleost.

Samo v enem očesu ni zaigra- la milujoča solza, one lice je bilo trdo; videla se mu ni posebna ginjenost.

Stara Mara je bila, žena "ka- menitega srca", kakor jo je na- zivalo ljudstvo. Nikdar je niso videli jokati. Srepo je zrla pred- se tudi sedaj, ko so žalovali vsi, in nekako plašno so jo pogledo- vali mladi moške in žene. Saj je res nenavadno, videti bitje, ka- teremu obča žalost ne gane sr- ca, posebno, ako je to bitje žena, katere si še misliti ne moremo brez sočutja.

"Kamenito srce ima," so rekli ljudje, in praznovernim sosedom je bil ta izrek toliko, kakor: "Čuvaj se je, Bog ve, kakšen vražji duh jo je obšel."

Mirno stopa Mara po pogrebu proti svoji hiši. Goste oljke, med vejami preprežene z zelenečimi južnimi trtami, vise nad cesto; lovorike in limone dišijo vrtove,

Filmsko igralko Dorothy Van Nuys so bogovi ljubezni dobro obdarili z lepoto...

s pečin kipe agave in kakti, med katerimi se vija košati bršljan; večerna sapa igra nad zeleno in cvetočo trato. Ali starci ni de- tega. Ne gleda ne na desno ne na levo, zato tudi ne vidi boje- čih pogledov, ki poletavajo za- njjo. Matere pritiskajo deca k sebi—Mara, kamenito srce, ga- mimo, lahko bi jih oškodila—čarovnica!—

(Dalje prihodnjic.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

Razni mali oglasi

\$50.00 ZASTONJ

Ako mi poveste nekoga, ki ima dobo- karo na prodaj. Ali pa jaz ku- vašo karo in vam dam \$50.00 tovin.

PHONE SEEley 0607

Po 6. uri P. M. pa JUNiper 7818

MEN - WOMEN

Matrons

Janitors

Janitresses

Window Washers

Restaurant Hands

WESTERN ELECTRIC

HIŠNIK "JANITOR"

More biti izkušen za hotelsko delo. Stalna služba—\$80.00 na 400 Malden Avenue.

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Ženske za čiščenje

Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno nujna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kai

TEZAVNA REŠITEV

(Nadaljevanje)

"Dobro! Sam hočeš tako. Pomni, kar si rekel," zakliče mu sr- dito Bogdan in hiti iz sobe in iz samostana.

Zdaj stopi k Ristu stari kalu- gjer, ki je iz sosedne sobice čul glasni pogovor:

"Ne boj se, Risto! Vse sem čul. Mladič namerava nekaj zle- ga, ali škodil ti ne bo. Takoj grem v Kotor in obrnem vse na dobro. Torej ne vznemirjaj se!"

"Hvala ti, častni oče; ako mo- reš kaj storiti, stori; ako ne, pa bodi!" odgovori Risto udanega srca.

Stari kalugjer odide, da izvrši, kar je obljubil; Bogdan pa v tem teče proti Risnju.

Na poti sreča Danico, ki je hi- tela k očetu, kakor vsak dan.

"Glej, tukaj si, nezvestnica!" jo nagovori. "Tako si se izneve- rila besedi!"

"Jaz ti nikdar nisem dala be- sede, tudi dati je nisem mogla; meni ne očitaj ničesar!"

"Slušaj, Danica, se prosila me

boš, da ti podam roko. Ali mi- siliš, da ne bodo veseli v Kotoru, če se jim pokaže, kje se je skr- l znan četovodja Medun, in če kdo ovadi njegovega rešitelja so- dišču? Kako?"

Danica ostrmi od strahu, ali kmalu se ohrabri:

"Tega ne moreš storiti!"

vzklikne neverjetno.

"Zakaj ne?" nasmehne se Bogdan, veselec se njene pre- strašenosti, "meni ne more biti na škodo!"

"In to mi praviš v lice? Se- daj vidim, kako si brezčuten!"

"Ne brezčuten, Danica, ali od prevelike ljubezni malone brez- umen!"—Zate bi storil vse, boril bi se z vragom samim!" vzkli- kne Bogdan razburjen, potem pri- stavi mileje: "Moči ti je rešiti očeta in Grgurja. Vedi, da se ravno vračam od tvojega očeta. On zna, da se je prenačil zbok hvalečnosti, ko te je obljubil Grgurju; ali v srcu le želi najine zveze, katero samo potrdili že davno."

"Lažes!" odgovori mu dekle srdito. "In ako si upaš, pojdi z

mano k očetu in ponovi, 'kar si govoril sedaj!'"

"Za to je kasneje tudi časa dovolj," odvrne Bogdan prisilje- no miren. "Vendar to ti povem: Izpolni očetovo besedo, ki te je obljubil meni, in molčal bom; ako ne, vidiš očeta še danes zve- zanega v ječi!"

"Mili Bože, kako more biti človek toli sovražen! Vendar— stori, kar ti veleva srce; jaz pa te nečem nikdar več videti.— Pojdi!"

Hitro se obrne in stopa proti samostanu, kjer sporoči očetu, kaj je govorila z Bogdanom. Ali ker je oče dobre volje, umiri se tudi ona.

Bogdan je izgubil malone vso premišljenost. Čimbolj je spo- znaval, da mu je izgubljena Da- nica, tem žarnejše je hrepenel po nji.

Kakor iz uma hiti naravnost do orožniške postaje, kjer obja- vi, kar ve o Ristu in njegovem rešitelju.

Veselo začujejo orožniki to novico, in takoj odredi vodja dva orožnika, da privedeta najprej Rista.

Bogdanu zapove, da jima po- kaže Ristovo zavetje. Tega ni pričakoval. Nadejal se je, da se bo skrivaj veselil osvete. Ali ne pomaga mu nič, in v družbi

AMERIŠKI DRUŽINSKI

KOLEDAR

Letnik 1945

vsebuje sedemnajst pripovednih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in razprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Prva slovenska knjiga v Ameriki, v kateri so spisi a bojišč osvobodilne fronte v Sloveniji.

Koledar stane \$1.25

Naročila sprejema:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložijo eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naroč- nini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker vsi člani še plačajo pri assessmentu \$1.30 za tednik, se jim to priložijo k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelstvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelstvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice \$7.50

1 tednik in 4.00 1 tednik in 6.30

2 tednika in 3.00 2 tednika in 5.10

3 tednike in 2.40 3 tednike in 3.90

4 tednike in 1.90 4 tednike in 2.70

5 tednikov in 1.50 5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družita \$

Nazlov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. Čl. družita \$

3. Čl. družita \$

4. Čl. družita \$

5. Čl. družita \$

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐